

DATAHUONE-RAPORTTI 5/2025

Oppivelvollisuuden korotuksen vaikutuksista

Juho Junttila

DATAHUONE-RAPORTTI 5/2025

Oppivelvollisuuden korotuksen vaikutuksista

Juho Junttila

DATAHUONE-RAPORTTI 5/2025

Lisätiedot:

Juho Junttila

Väitöskirjatutkija

Helsingin yliopisto

juho.junttila@helsinki.fi

Datahuone-raportti 5/2025

URN:NBN:fi-fe20251201113174

DATAHUONE

Datahuone on VATT:n itsenäinen yksikkö, joka tukee tietopohjaista päätöksentekoa. Datahuone tuottaa ajantasaisia rekisteriaineistoja hyödyntäviä selvityksiä päätöksenteon tueksi ja poliittisten ratkaisujen vaikutusten arvioimiseksi. Datahuone toimii kiinteässä yhteistyössä Tilastokeskuksen ja Taloustieteen keskus Helsinki GSE:n kanssa.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
VATT Institute for Economic Research
Arkadiankatu 7, 00100 Helsinki, Finland

Oppivelvollisuuden korotuksen vaikutuksista

Datahuone-raportti 5/2025 (3.12.2025)

Julkaisija: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Teemat: Koulutus ja työmarkkinat

Asiasanat: oppivelvollisuus, toisen asteen koulutus

Tiivistelmä

Oppivelvollisuusikää korotettiin joulukuussa 2020. Uusi oppivelvollisuuslaki velvoittaa alle 18-vuotiaita hakeutumaan opiskelemaan ja suorittamaan opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Tässä selvityksessä käsittelemme oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia toiselta asteelta valmistumiseen, toisen asteen opintojen edistymiseen ja nuorten työn ja koulutuksen ulkopuolella vietettyihin ajanjaksoihin.

Tulosten perusteella oppivelvollisuuden nosto vähensi koulutuksen keskeyttäneiden osuutta ennen 18 vuoden ikää kolmanneksella. Toiselta asteelta valmistuneiden osuus kasvoi noin 1,5 prosenttiyksikköä suhteessa vanhempiin ikäluokkiin. Ensimmäiset nuoret, joita oppivelvollisuuden korotus koski, viettivät yhteensä 1 800 lukuvuotta enemmän aikaa koulutuksen parissa. Näistä nuorista 79,4 % suoritti toisen asteen tutkinnon sen vuoden kevääseen mennessä, kun he täyttivät 20 vuotta.

Om effekterna av att höja läropliktsåldern

Datarum-rapport 5/2025 (3.12.2025)

Publicerad av: Statens ekonomiska forskningscentral VATT

Forskningsområden: Utbildning och arbetsmarknad

Nyckelord: läroplikten, andra stadiets utbildning

Sammanfattning

Läroplikten i Finland förlängdes år 2020. Enligt den nya lagen måste elever under 18 år ansöka till en utbildning och bedriva sina studier enligt en personlig studieplan. Denna rapport undersöker reformens effekter på avläggandet av examen på andra stadiet, kursgenomföring samt tid utanför utbildning och sysselsättning.

Enligt resultaten minskade förlängningen av läroplikten andelen minderåriga som avbröt skolan med en tredjedel. Examensfrekvensen på andra stadiet ökade med 1,5 procentenheter jämfört med äldre kohorter, och närvaron i skolan ökade med sammanlagt 1800 läsår per kohort på grund av reformen. I studiens urval hade 79,4 % av den första kohorten som omfattades av den nya lagen tagit examen från andra stadiet våren det år då de fyllde 20.

On the Effects of Raising Compulsory Schooling Age

Data Room Report 5/2025 (3.12.2025)

Publisher: VATT Institute for Economic Research

Research Areas: Education and labor markets

Keywords: compulsory schooling, secondary education

Abstract

Compulsory schooling age in Finland was raised in 2020. Under the new law, students under the age of 18 must apply to education and pursue their studies according to a personalized study plan. This report examines the effects of the reform on secondary degree completion, course completion, and time spent outside education and employment.

According to the results, raising the compulsory schooling age reduced the share of underage school leavers by one-third. Secondary school graduation rates increased by 1.5 percentage points relative to older cohorts, and in total the first students affected by the reform accumulated 1,800 additional academic years of schooling. In the sample, 79.4% of the first cohort subject to the new law had graduated from secondary school by the spring of the year in which they turned 20.

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Koulutuksen keskeyttäminen	3
3. Opintojen eteneminen	6
4. Regressioanalyysi	11
5. Johtopäätökset	15
Liite A: Aineistot ja luokitukset	17

1. Johdanto

Oppivelvollisuusiää korotettiin vuonna 2021. Tämä raportti tarkastelee reformin vaikutuksia toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toisella asteella suoritettuihin opintoihin sekä nuorten syrjäytymiseen. Tilastanalyysi käyttää Tilastokeskuksen tutkimuskäyttöön muodostamia Opetushallituksen yksilötason aineistoja oppijoiden opiskeluoikeuksista, opintosuorituksista sekä suoritetuista tutkinnoista. Lisäksi analyysissä käytetään tutkimuskäyttöön muodostettuja Digi- ja väestötietoviraston väestön ennakkotietoja sekä Verohallinnon tulorekisterin yksilötason aineistoja maksetuista palkoista ja etuuksista. Tarkempi luettelo käytetyistä aineistoista on liitetaulukossa A1.

Tämä raportti on tehty osana Opetus- ja kulttuuriministeriön VATT Datahuoneelle 3.9.2024 tekemää toimeksiantoa *Selvitys oppivelvollisuus uudistuksen vaikutuksista*.

Raportin aineistot ovat saatavilla Datahuoneen materiaalipankissa.¹

Raportti pohjautuu vertaisarviointiin tähtäävään tutkimukseen², joka on avoimesti saatavilla Helsinki GSE:n työpaperisarjassa.³

Oppivelvollisuuden korotus

Oppivelvollisuuden korotusta koskeva laki hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 2020. Laki astui voimaan vuonna 2021, ja sitä sovellettiin ensimmäisen kerran nuoriin, jotka valmistuivat peruskoulusta keväällä 2021. Oppivelvollisuuden pidentämisen tavoitteena on, että jokainen nuori suorittaa toisen asteen koulutuksen (Hallituksen esitys 173/2020).

Yleisesti oppivelvollisuuden tavoitteena on ”nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja lasten ja nuorten hyvinvointia” (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 1:1 §).

Oppivelvollisuuden korottamisen myötä Suomessa vakituisesti asuvien alle 18-vuotiaiden tulee hakeutua opiskelemaan ja suorittaa opintojaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti. Oppivelvollisuutta voi suorittaa lukio-koulutuksessa, ammatillisessa perustutkintoon tähtäävässä koulutuksessa, valmentavassa koulutuksessa tai soveltuvassa vapaan sivistystyön koulutuksessa. Oppivelvollisuus päättyy, kun henkilö täyttää 18 vuotta tai suorittaa

¹ <https://vattdatahuone.fi/lisamateriaalit/>, osoite raportin kansioon: <https://tinyurl.com/4ef628w8>

² Kiitän osallistujia saamastani palautteesta tutkimukseen 45. Kansantaloustieteen päivillä, EDUCA Summer Schoolissa 2025, 41. Taloustutkijoiden kesäseminaarissa, Helsinki GSE:n Labor & Public Economics PhD -seminaarissa sekä OKM:n keskustelutilaisuudessa.

³ <https://www.helsinkigse.fi/discussion-papers/discussion-paper-50>

toisen asteen tutkinnon. Henkilöillä, joiden oppivelvollisuus päättyy 18-vuotiaana, on oikeus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen siihen vuoteen saakka, kun he täyttävät 21 vuotta. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus koulumatkatukeen ehtojen täyttyessä, eivätkä työnantajat voi määrätä työtunteja oppituntien ajalle. Vastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta on nuoren huoltajalla, ja velvollisuuden toteutumista valvovat ensisijaisesti koulutuksen järjestäjät. Jos oppivelvollisella ei ole opiskelupaikkaa, kotikunnan tulee osoittaa tälle opiskelupaikka soveltuvassa nivelvaiheen koulutuksessa.

Keväällä 2025 tuli kuluneeksi neljä vuotta siitä, kun ensimmäiset laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat nuoret valmistuivat perusasteelta. Toisen asteen tutkinnon suorittamisen tavoitetahti on 3–4 vuotta, joten ensimmäisiä oppivelvollisuuden laajentamisen vaikutuksia toisen asteen opintojen edistymiseen kyetään nyt arvioimaan mielekkäällä tavalla. Tässä analyysissä selvitetään, mitä vaikutuksia koulutusreformilla on ollut toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toisella asteella suoritettuihin opintoihin sekä nuorten syrjäytymiseen.

Selvitys hyödyntää Opetushallituksen KOSKI-tietovarantoa, johon on kerätty vuodesta 2018 alkaen läsnäolo- sekä suoritustietoja perusasteen, nivelvaiheen sekä toisen asteen koulutuksista. Tiedot on yhdistetty Verohallinnon tulorekisteriin, Tilastokeskuksen perustietomoduuliin sekä väestön ennakkotietomoduuliin, jotta oppivelvollisten toimintaa voidaan mitata kokonaisvaltaisesti.⁴ Tutkimus on rajattu henkilöihin, jotka päättivät peruskoulun vuosina 2019–2022 ja jotka havaitaan osana Manner-Suomen väestöä 15–20 vuoden ikäisenä. Selvityksessä koeryhmänä toimivat nuoret, joiden oppivelvollisuusikä korotettiin 18 ikävuoteen ja jotka päättivät peruskoulun aikaisintaan kevätlukukaudella 2021 ja viimeistään keväällä 2022. Koeryhmän jäseniin viitataan tässä tekstissä oppivelvollisina. Oppivelvollisten lopputulemia vertaillaan nuoriin, jotka valmistuivat peruskoulusta lukuvuosina 2018/2019 ja 2019/2020, eli ennen kuin oppivelvollisuuden laajennus astui voimaan.

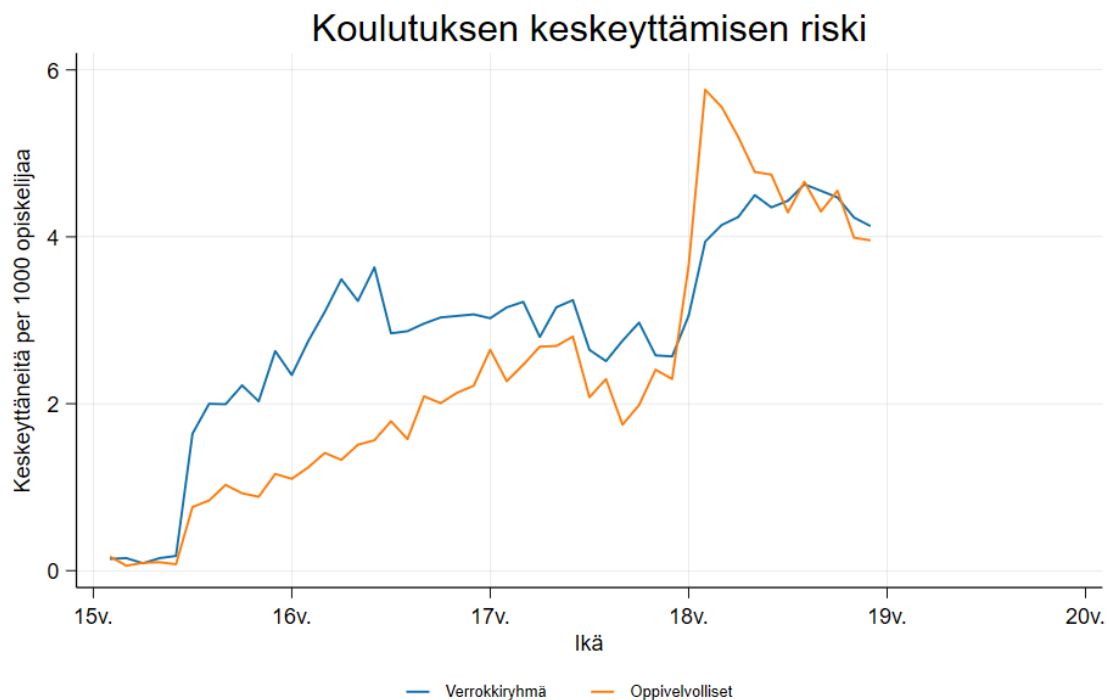
⁴ Käytetyt aineistot on esitetty tarkemmin liitetaulukossa A1. Lisätietoja aineistoista on saatavilla osoitteesta taika.stat.fi.

2. Koulutuksen keskeyttäminen

Oppivelvollisuusiän korottaminen vähensi alaikäisten koulupudokkaiden osuutta merkittävästi

Kuviossa 1 vertaillaan koulutuksen keskeyttämisen todennäköisyyksiä kuukausittain 15–19-vuotiaana. Keskeyttäneeksi tulkitaan henkilö, jolla ei ole toisen asteen tutkintoa ja jota ei havaita oppivelvollisuuden suorittamiseen soveltuvassa koulutuksessa vähintään neljään kuukauteen. Keskeytyksen ajankohdaksi määritellään ensimmäinen kuukausi, jonka jälkeen henkilöä ei havaita koulutuksessa.

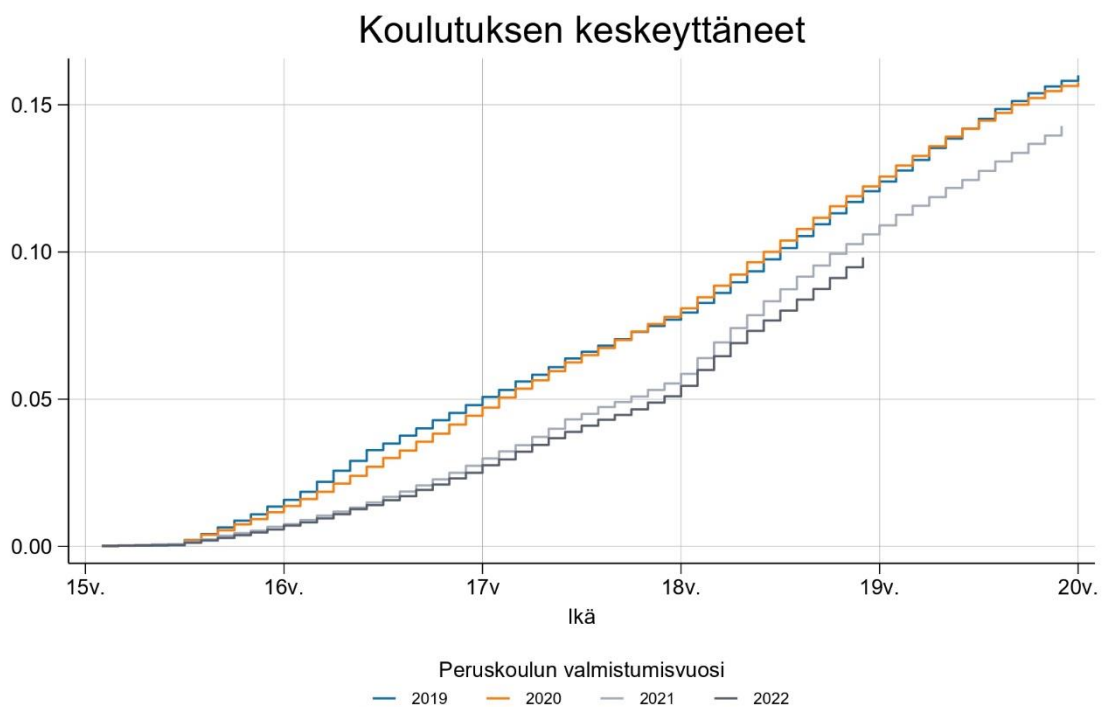
Kuvion 1 viivakuvaaja kertoo, millä todennäköisyydellä mittaushetkeen saakka opinnoissaan yhtäjaksoisesti pysytellyt opiskelija keskeyttää koulutuksen kuluvan kuukauden aikana. Tulokinnan helpottamiseksi todennäköisyys on skaalattu tuhatta opiskelijaa kohden.

Kuvio 1: Koulutuksen keskeyttäneiden määrä per 1000 opiskelijaa.

Kuvioista 1 nähdään, että opintojen keskeyttämiset vähenevät lähes puoleen alle 17-vuotiaiden keskuudessa. Nuoret, joiden opinnot olisivat keskeytyneet peruskoulun päätyttyä, siirtyvät aiempaa sujuvammin nivelvaiheen koulutuksiin tai toiselle asteelle. Kuvioista huomataan myös, ettei oppivelvollisuus kitke pois

kaikkea keskeyttämistä. Opiskelijoiden vanhetessa oppivelvollisten todennäköisyys keskeyttää opintonsa on lähempänä verrokkiryhmää, ja 17-vuotiaiden keskuudessa havaitaan enää 15 % vähemmän keskeytyksiä kuin aikaisemmin. Opiskelijoiden todennäköisyys jättää koulutus kesken kasvaa 18. syntymäpäivän aikaan molemmissa ryhmissä, mutta riski on hetkellisesti suurempi oppivelvollisten keskuudessa, mikä näkyy kuviossa rajuna piikkinä. Vaikka keskeyttämisen todennäköisyys moninkertaistuu hetkellisesti, 18-vuotiaana keskeyttäneiden määrä kasvaa vain noin kolmella sadalla opiskelijalla suhteessa verrokkiryhmään, sillä moni opiskelija olisi keskeyttänyt koulun 18-vuotiaana myös ilman oppivelvollisuuden korotusta.

Kuvio 2: Koulutuksen keskeyttäneiden osuus peruskoulun valmistumisvuoden mukaan.

Kuvio 2 esittää vähintään kerran koulutuksen keskeyttäneiden osuuksia peruskoulun valmistumisvuoden mukaan. Harmaat viivat edustavat laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvia kohortteja. Otoksessa niiden opiskelijoiden osuus, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa ennen 18 v. ikää laskee 2,8 prosenttiyksikköä, mikä vastaa 34,5 % laskua. Vaikka keskeyttämisen todennäköisyys kasvaa, kun opiskelijoista tulee täysi-ikäisiä, keskeyttäneiden osuus ei saavuta oppivelvollisuuden laajennusta edeltäneitä tasoja. Keskeyttäneistä merkittävä osa palaa opintojen pariin myöhemmin. Vuosi keskeyttämisen jälkeen vajaa

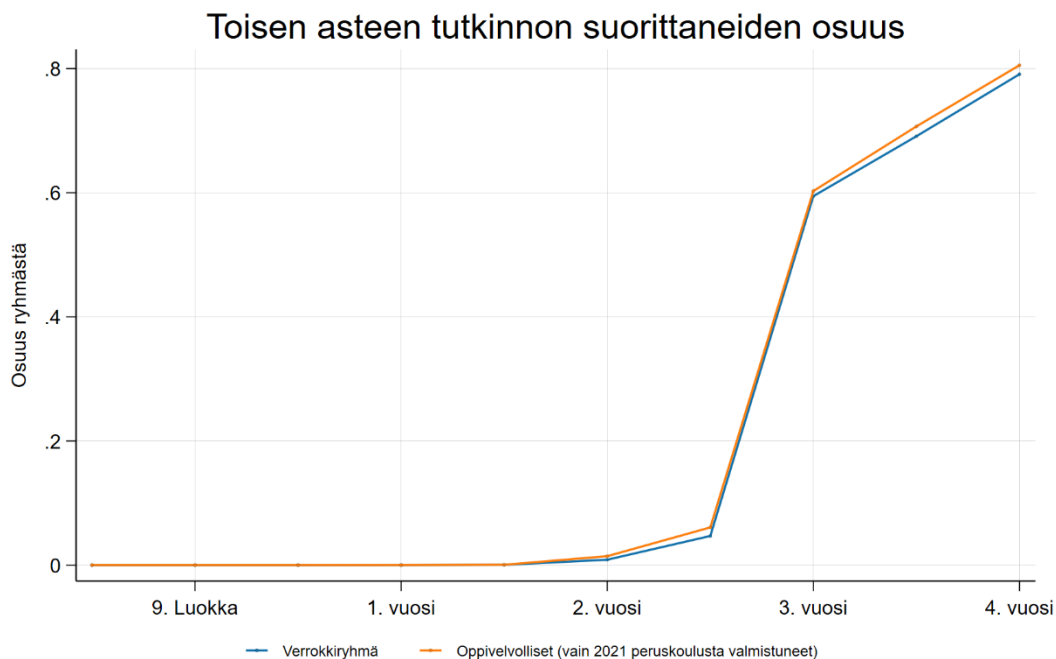
puolet oppivelvollisista (43 %) ovat olleet läsnä jossakin koulutuksessa vähintään hetkellisesti.

Vuonna 2022 perusopetuksen lisäopetus (ns. kymppiluokka), ammatilliseen koulutukseen valmistava koulutus (VALMA) ja lukiokoulutukseen valmistava koulutus (LUVA) yhdistettiin tutkintoon valmistavaksi koulutukseksi (TUVA). Kuvion 2 perusteella muutos ei ole vaikuttanut keskeytysten määrään merkittävästi, mutta vuonna 2022 peruskoulusta valmistuneiden keskeytysaste on noin puoli prosenttiyksikköä edeltävää alemmalla tasolla 18 ikävuoden kohdalla.

3. Opintojen eteneminen

Oppivelvollisuuden korotus nosti valmistuneiden osuutta ja suoritettujen kurssien määrää

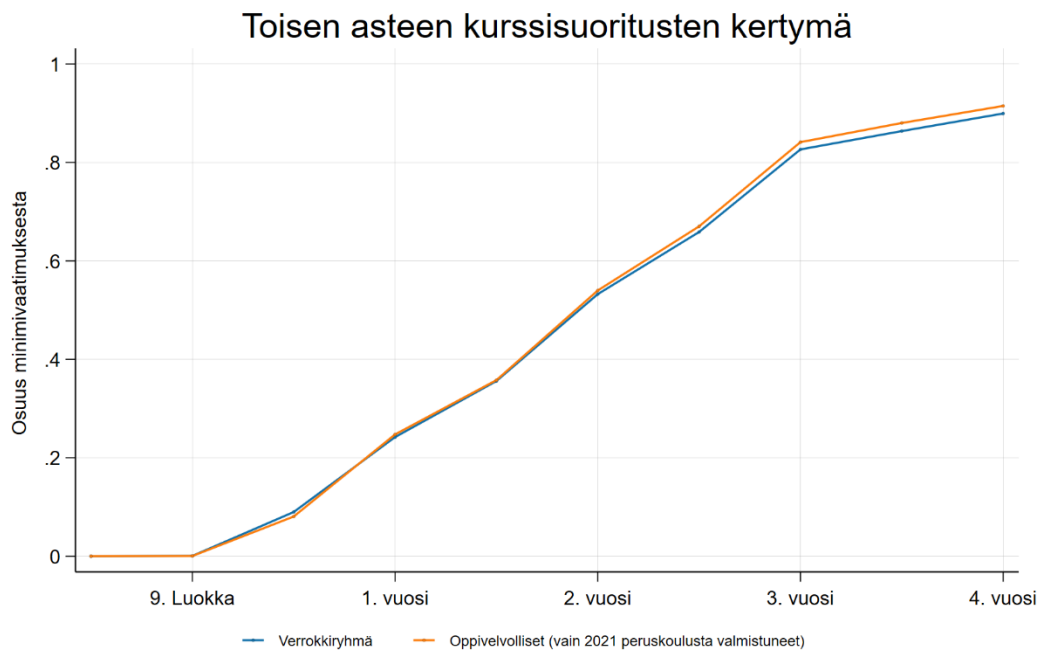
Oppivelvollisuuden laajennuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus – sen vuoden keväänä, kun he täyttivät 20 vuotta – nousi 1,5 prosenttiyksikköä, mikä vastaa noin 1,9 % muutosta suhteessa verrokkeihin. Kuvion 3 viivakuvaajat näyttävät, kuinka valmistuneiden osuus kehittyy sen jälkeen, kun koululaiset valmistuvat peruskoulusta. Huomataan, että oppivelvolliset valmistuvat hieman todennäköisemmin alle kolmessa vuodessa. Nopeampi valmistumistahti selittyy sillä, että oppisopimuskoulutus on aikaisempaa suosittumpaa oppivelvollisten keskuudessa. Noin 60 % kohortista valmistuu kolme lukuvuotta peruskoulun päättymisen jälkeen, ja neljännen vuoden aikana valmistuneiden määrä kasvaa vielä 20 prosenttiyksikköä. Erot valmistuneiden oppivelvollisten ja verrokkiryhmän välillä vaikuttavat pysyvän tasaisina kolmanesta vuodesta eteenpäin.

Kuvio 3: Toisen asteen tutkinnon suorittaneet.

Eräs oppivelvollisuuden korotukseen liittyvä huoli on, että osa oppilaista ainoastaan odottaa koulussa oppivelvollisuuden päättymistä, eivätkä epämotivoituneet oppilaat osallistu opetukseen. Tätä voidaan selvittää tarkastelemalla eroja

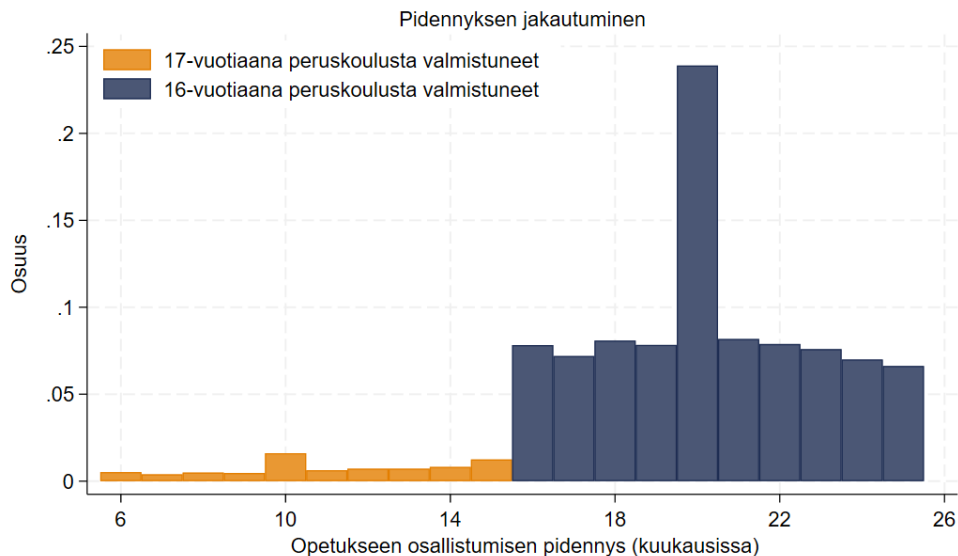
suoritetuissa kursseissa. Kuvio 4 näyttää toisen asteen kurssisuoritusten kertymät. Kertymä on laskettu jakamalla kunkin henkilön suorittamat opinto- tai osaamispisteet valmistumiseen vaadittavalla minimimäärällä. Kuviosta huomataan, että suoritettujen opintojen määrät ovat ensimmäisen opintovuoden jälkeen lähes identtiset, sillä opiskelijat, jotka pysyvät koulutuksen piirissä reformin seurauksena, suuntaavat pääosin nivelvaiheen koulutuksiin, jossa ei suoriteta tutkinnon osia. Tämän jälkeen oppivelvollisten suorittamien kurssien määrä ohittaa verrokkit, ja neljä vuotta 9. luokan päättymisen jälkeen he ovat suorittaneet 1,5 prosenttiyksikköä enemmän opintoja. Keskimääräiset erot ovat pieniä, mutta niiden ajoitus viittaa siihen, että kursseja suoritetaan enemmän myös oppivelvollisuuden ikärajan lähestyessä.

Kuvio 4: Keskimääräisten kurssisuoritusten kehitys.

Oppivelvollisuuden pidentyminen riippuu 9.luokan päättöajankohdasta ja opiskelijan syntymäajasta. Oppivelvollisuuden täyttämiseksi vaadittu määrä lukukauden aikaista opetusta pitene keskimäärin 19,6 kuukautta, mikä vastaa kahta lukuvuotta. Vaikka ikäraja on kaikille oppivelvollisille sama, keston muutoksessa suhteessa aikaisempaan ikärajaan on merkittävää vaihtelua, jota esitellään kuviossa 5. Keskimäärin noin 8 % koululaisista täyttää 17 vuotta sinä vuonna, kun he päättävät peruskoulun. Kuviosta 5 havaitaan, että tähän ryhmään kohdistuva muutos oppivelvollisuuden kestossa on lyhyempi, sillä he viettävät jo valmiiksi kauemmin aikaa oppivelvollisina. Tämä voi rajoittaa

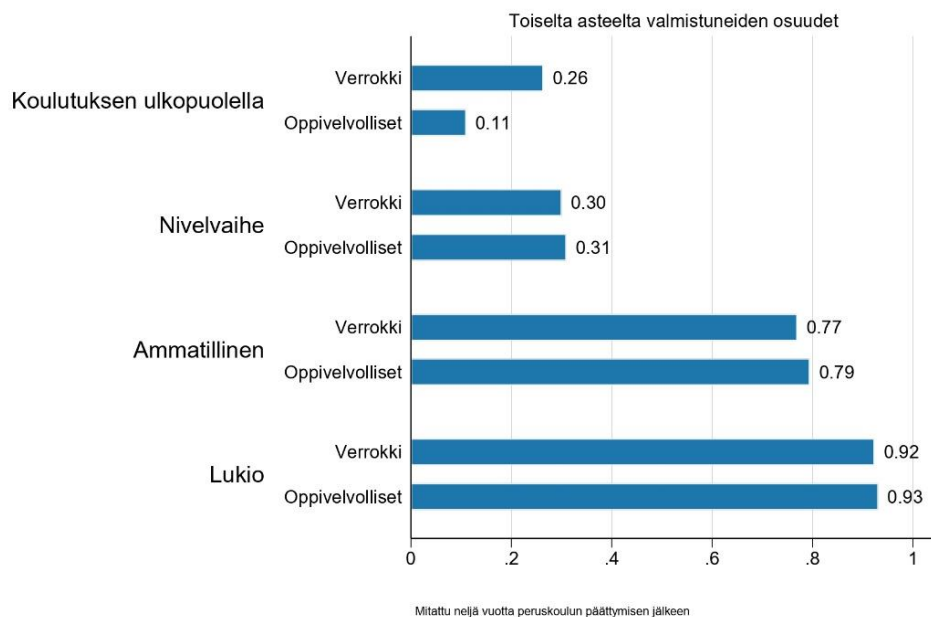
reformin vaikuttavuutta, sillä peruskoulusta myöhemmin valmistuvilla on suurempi riski jäädä ilman toisen asteen tutkintoa.

Kuvio 5: Laajennuksen pituus peruskoulusta valmistumisen mukaan. Keskimäärin oppivelvollisuus piteni 19,6 opetuskuukautta.

Valmistuneiden osuus kasvoi pääasiassa ammatillisessa koulutuksessa aloittaneiden keskuudessa

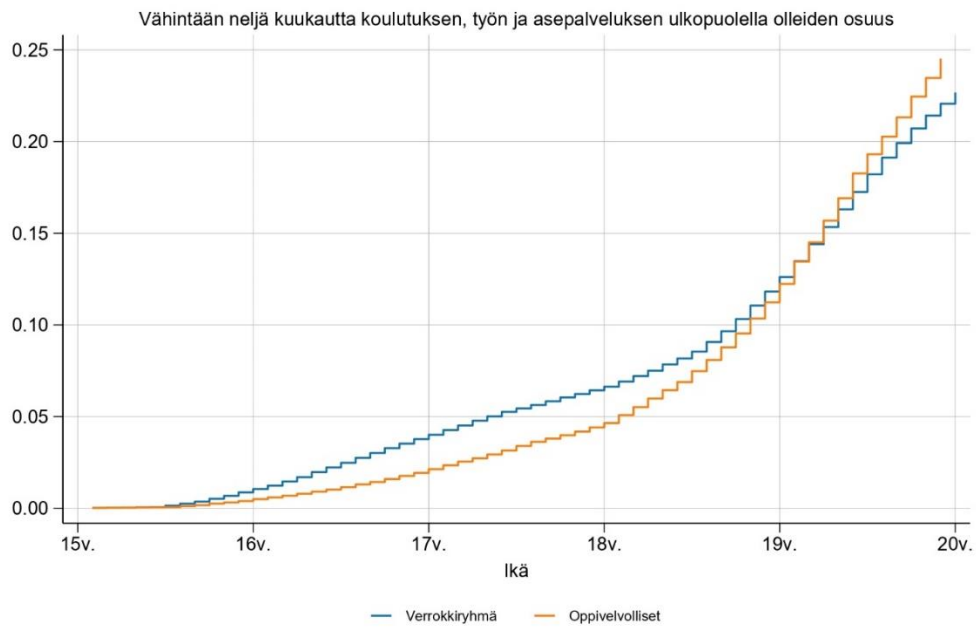
Kuviossa 6 tarkastellaan mistä tahansa toisen asteen tutkinnosta valmistuneiden osuuksia sen koulutuksen perusteella, jossa opiskelijat olivat läsnä peruskoulun päättymistä seuraavan syyslukukauden lopussa. Ammatillisen koulutuksen aloittaneiden keskuudessa valmistuneiden osuus on kasvanut 2,5 prosenttiyksikköä, eli 3,3 %. Lukiossa aloittaneiden keskuudessa muutos on 0,7 prosenttiyksikköä. On tärkeää huomata, että vaikka tilastot ovat kerätty neljä vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen, kohorttien toiselta asteelta valmistuneiden osuus kasvaa tyypillisesti 5–10 prosenttiyksikköä ikävuosien 20–25 välillä, eli pysyvämpiä eroja voidaan tarkastella vasta vuosikymmenen vaihteessa. Etenkin nivelvaiheen koulutukseen osallistuneiden valmistumistahti voi jäädä tavoitetahdista, sillä he etenevät toiselle asteelle ikätovereitaan myöhemmin. Toisaalta huomataan, ettei nivelvaiheeseen osallistuvien todennäköisyys valmistua ole kohentunut oppivelvollisuuden myötä.

Kuvio 6: Neljässä vuodessa valmistuneiden osuudet koulutuksen järjestäjän mukaan

Koulutuksen, työn tai asepalveluksen ulkopuolella vietetty aika väheni

Kuvio 7 esittää osuuden nuorista, jotka ovat olleet vähintään neljä kuukautta koulutuksen, työn ja asepalveluksen ulkopuolella. Kehityskulku vastaa hyvin läheisesti keskeyttäneiden osuutta, sillä vain harva koulupudokas siirtyy työelämään. Veroikkijoukossa viidennes keskeyttäneistä saa palkkaa vuosi keskeyttämisen jälkeen, ja oppivelvollisten keskuudessa palkkaa saa joka kymmenes. Suurin osa otoksen oppivelvollisista valmistui toiselta asteelta vuosina 2024 ja 2025, jolloin työllisyystilanne oli heikompi kuin verokkiryhmän valmistuessa. Heikentyneen työllisyystilanteen seurauksena työn ja koulutuksen ulkopuolella aikaa viettäneiden nuorten osuus on hyvin samankaltainen kuin verokkiryhmällä, vaikka oppivelvolliset ovat viettäneet enemmän aikaa koulussa. Vanhemmalla iällä jopa verrokkeja useampi oppivelvollinen on ollut vähintään neljä kuukautta koulutuksen, työn ja asepalveluksen ulkopuolella, sillä myös toiselta asteelta valmistuneilla on vaikeuksia kiinnittyä työmarkkinoihin. Muutoksia koulutuksen ja työn ulkopuolella vietettyyn aikaan arvioidaan seuraavassa osiossa.

Kuvio 7: Koulutuksen, työn tai asepalveluksen ulkopuolella olleiden osuus.

4. Regressioanalyysi

Erilaiset tekijät, kuten etäopetus tai työmarkkinatilanne, ovat voineet vaikuttaa opintojen edistymiseen tai työllistymiseen, minkä vuoksi erot ryhmien välillä eivät väittämättä vastaa oppivelvollisuuslain vaikutuksia. Näiden tekijöiden huomioimiseksi hyödynnetään regressiomallia, jossa vertailtaviin ryhmiin kohdistuvat yhteiset shokit kunakin lukukautena tai vuotena on vakioitu. Analyysissä seurataan henkilöitä siitä vuodesta lähtien, kun he täyttävät 15 vuotta. Estimoitava regressioyhtälö on muotoa:

$$Y_{it} = \alpha_{Luokka-aste} + \alpha_{Aika} + Oppivelvollinen_i + \beta(Oppivelvollinen_i * Post) + \varepsilon_{it}, (1)$$

jossa olemme kiinnostuneita parametrilla β , joka kuvastaa keskimääräisiä eroja oppivelvollisten ja verrokkien välillä sen jälkeen, kun oppivelvollisuuskorotetiin. Indikaattorit $\alpha_{Luokka-aste}$ ja α_{Aika} vakioivat luokka-asteiden sekä ajanhetken yhteiset vaikutukset. $Post$ saa arvon yksi vuodesta 2021 lähtien ja ε_{it} on virhetermi. Luokka-aste ilmaisee etäisyyden siitä hetkestä, kun henkilö päättää peruskoulun, ja se on mitattu lukukausina.

Taulukko 1 kokoaa yhteen keskimääräiset erot koulutuksen ja työn ulkopuolella vietetyssä ajassa, koulutuksessa vietetyssä ajassa, suoritetuissa kursseissa sekä vuosituloissa. Vuosituloja lukuun ottamatta tulokset kuvaavat keskimääräisiä, kumulatiivisia eroja lopputulemissa. Estimoitujen erojen perusteella oppivelvolliset ovat viettäneet keskimäärin 0,376 kuukautta vähemmän aikaa koulutuksen ja työn ulkopuolella kuin samassa elämänvaiheessa oleva verokki-ryhmän jäsen. Oppivelvolliset ovat olleet 0,307 kuukautta enemmän läsnä koulutuksessa. Ero suoritetuissa kursseissa on 1,2 prosenttiyksikköä, eli oppivelvolliset ovat keskimääräisesti tämän verran lähempänä toisen asteen tutkinnon suorittamista. Keskimääräiset vuositulot laskevat 86 euroa.

Taulukko 1: Estimoidut keskimääräiset erot ryhmien välillä

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Valmistunut 20v. keväänä	Kuukausia ulkopuolella	Kuukausia läsnä	Suoritetut kurssit	Vuositulot
<i>Oppivelvol- linen × Post</i>	0,015	-0,376	0,307	0,012	-85,765
Keskivirhe	(0,002)	(0,030)	(0,019)	(0,002)	(20,255)
Havaintoja	175 998	1 297 376	2 595 455	2 122 289	1 297 350
p-arvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
q-arvo	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Lukuvuosi			✓	✓	
Vuosi		✓			✓
Luokka-aste		✓	✓	✓	✓
Mittayksikkö	Todennäköisyys	Kuukausi	Kuukausi	Osuus minimistä	Euro

Kommentteja: Keskivirheet ovat ryhmitelty yksilötasolla. Q-arvo korjaa p-arvoja niin, että ne huomioivat taulussa testattavien lopputulemien määrän. Sarake (1) käsittää vain vuonna 2021 peruskoulusta valmistuneet oppivelvolliset ja koko verrokkiryhmän, sen vuoden keväällä, kun henkilöt täyttivät 20 vuotta. Sarake (4) ei sisällä *Oppivelvollinen* indikaattoria, sillä määritelmällisesti oppivelvolliset eivät ole suorittaneet toisen asteen kursseja ennen vuotta 2021.

Suhteellisen pienet keskimääräiset vaikutukset selittyvät sillä, että suurin osa nuorista suorittaa toisen asteen riippumatta siitä, velvoittaako laki heitä opiskelamaan. Keskeyttämisanalyysin perusteella on myös runsaasti nuoria, joita velvoite ei pidä koulutusjärjestelmän piirissä. Vaikutusten mittaluokkaa voidaan lähestyä kahdella tapaa. Esimerkiksi 58 000 hengen kokoisessa ikäluokassa vaikutukset vastaavat yhteensä noin 1 800 opiskelijavuotta lisää ja 1 800 vuoden laskua koulutuksen ja työn ulkopuolella vietetyissä ajanjaksoissa, neljä vuotta sen jälkeen, kun nuoret päättävät toisen asteen.

Voimme myös jakaa regressiomallin parametrit osuudella nuorista, jotka pysyivät koulutuksen piirissä vähintään 18-vuotiaaksi oppivelvollisuuden seurauksena, eli luvulla 0,028. Skaalaus kertoo suuntaa antavasti, kuinka lopputulemat muuttuivat niiden opiskelijoiden osalta, joiden käytöstä oppivelvollisuus muuttui. Nämä oppivelvolliset viettivät reilun lukuvuoden verran pidempään (+11 kk) läsnä opinnoissa ja vastaavan ajan koulutuksen sekä työn ulkopuolella (-13,4 kk). Lisäksi opiskelijat suorittivat huomattavasti suuremman osuuden opinnoistaan kuin ilman ikärajan korotusta (0,43), ja heidän todennäköisyytensä valmistua 20-vuotiaana kasvaa 53 prosenttiyksikköä. Seuranta-aikana valmistumisaste nousi keskimäärin 1,5 prosenttiyksikköä, mikä vastaa noin 900 valmistunutta.

Selvityksen taustamateriaaleissa selvitetään eroja lopputulemissa sukupuolen, maahanmuuttajataustan sekä pienituloisuuden suhteen ja todetaan, ettei

oppivelvollisuuden pidentäminen kavenna eroja tutkintojen suorittamisessa osajoukkojen ja koko väestön välillä merkittävästi.

Riskiryhmäanalyysi

Suurin osa nuorista suorittaa toisen asteen riippumatta siitä, velvoittaako laki heitä kouluttautumaan. Seuraavaksi analysoimme, kuinka oppivelvollisuuden korottaminen vaikutti nuoriin, joilla on suurin riski jäädä peruskoulun varaan. Riskiryhmään kuuluvien henkilöiden löytämiseksi koulutamme koneoppimismallin, joka ennustaa todennäköisyyden sille, että henkilöllä ei ole toisen asteen tutkintoa 21-vuotiaana. Malli koulutetaan henkilön 9. luokan arvosanojen ja taustamuuttujien perusteella, joihin kuuluvat muun muassa henkilön kieli, sukupuoli sekä vanhempien koulutustaso ja työssäkäynti. Riskiryhmään kuuluvat ne nuoret, joiden todennäköisyys olla vailla toisen asteen tutkintoa 21 vuoden ikään mennessä sijoittuu ylimpään viidennekseen.

Ennustemalli koulutettiin vuonna 2018 valmistuneiden avulla, jotka eivät kuulu selvityksen otokseen. Odotetusti, havaitut erot riskiryhmän ja tyypillisten opiskelijoiden välillä ovat merkittäviä. Riskiryhmään kuuluvista verrokeista 51 % on suorittanut toisen asteen tutkinnon neljä vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen. Vastaavasti 89 % riskiryhmään kuulumattomista verrokeista on suorittanut toisen asteen samassa ajassa.

Seuraavaksi selvitämme, miten reformi vaikutti korkean keskeytysriskin omaaviin nuoriin. Riskiryhmän sisällä koulutuksen alaikäisenä keskeyttävien osuus laskee 3,9 prosenttiyksikköä oppivelvollisuusiän korotuksen myötä, mikä vastaa 42,4 % laskua. Tuloksen perusteella huomattavasti useampi henkilö, jolla on korkea riski keskeyttää, pysyi koulutuksen piirissä kauemmin. Voidaksemme arvioida riskiryhmään kohdistuvien vaikutuksia, muokataan aikaisemmin esiteltyä regressiomallia (1) muotoon:

$$Y_{it} = \alpha_{Luokka-aste} + \alpha_{Aika} + Riski_i + Oppivelvollinen_i + Riski_i * Oppivelvollinen_i + Riski_i * Post + \beta(Oppivelvollinen_i * Post_i) + \delta(Riski_i * Oppivelvollinen_i * Post) + \varepsilon_{it}, (2)$$

jossa $Riski_i$ saa arvon yksi, jos henkilön ennustettu todennäköisyys jäädä ilman toisen asteen tutkintoa on korkeimmassa viidenneksessä. Kiinnostuksen kohteena ovat parametrit β ja δ , joista ensimmäinen kuvastaa reformin yhteisiä vaikutuksia kaikkiin oppivelvollisiin ja parametrien summa kuvastaa vaikutuksia riskiryhmän oppivelvollisiin.

Taulukko 2 esittää estimoidut parametrit. Riskiryhmän jäsenet, joihin oppivelvollisuuden korotus kohdistuu, viettivät keskimäärin 2,3 kuukautta vähemmän koulutuksen ulkopuolella ja noin 1,9 kuukautta enemmän koulutuksessa. Toisen asteen kurssisuoritusten osuus kasvoi 0,05 prosenttiyksikköä ja tutkinnon suorittamisen todennäköisyys kasvoi 2,5 prosenttiyksikköä. Riskimallin tulokset viittaavat siihen, että kohorttitason muutokset läsnäoloissa ja kurssisuorituksissa johtuvat lähes täysin niistä riskiryhmän jäsenistä, jotka muuttavat käytöstään reformin vuoksi. Merkittävä nousu läsnäoloissa ei kuitenkaan heijastu toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, sillä se kohdistuu tutkintoon valmistaviin koulutuksiin.

Taulukko 2: Riskimallin estimoidut keskimääräiset erot ryhmien välillä

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Valmistunut 20v. keväällä	Kuukausia ulkopuolella	Kuukausia läsnä	Suoritetut kurssit	Vuositulot
<i>Oppivelvollinen</i> × <i>Post</i>	0.013	0.305	-0.220	0.000	-78.271
	(0.002)	(0.023)	(0.017)	(0.002)	(22.774)
<i>Oppivelvollinen</i> × <i>Post</i> × <i>Riski</i>	0.012	-2.635	2.111	0.051	-140.364
	(0.006)	(0.059)	(0.056)	(0.003)	(46.934)
Havaintoja	160,695	1,184,996	2,370,463	1,938,210	1,184,985
p-arvo	0.048	0.000	0.000	0.000	0.003
q-arvo	0.110	0.000	0.000	0.000	0.008
Lukuvuosi			✓	✓	
Vuosi		✓			✓
Luokka-aste		✓	✓	✓	✓
Ryhmäkontrollit	<i>Riski</i>	Kaikki	Kaikki	Kaikki*	Kaikki
Mittayksikkö	Todennäköisyys	Kuukausi	Kuukausi	Osuus minimistä	Euro

Kommentteja: Keskivirheet ovat ryhmitelty yksilötasolla. Q-arvo korjaa p-arvoja niin, että ne huomioivat taulussa testattavien lopputulemien määrän ja ne ovat laskettu *Oppivelvollinen* × *Post* × *Riski* parametrille. Sarake (1) käsittää vain vuonna 2021 peruskoulusta valmistuneet oppivelvolliset ja verrokkiryhmän, sen vuoden keväällä, kun henkilöt täyttävät 20 vuotta. *Sarake (4) ei sisällä *Oppivelvollinen* -indikaattoria eikä *Riski* × *Oppivelvollinen* –interaktiota, sillä oppivelvolliset eivät ole suorittaneet toisen asteen kursseja ennen vuotta 2021.

5. Johtopäätökset

Oppivelvollisuuden korotuksen vaikutuksia analysoitiin hyödyntäen Tilastokeskuksen rekisteriaineistoja. Selvityksessä tarkasteltiin koulutusreformin vaikutuksia valmistumisiin, koulussa vietettyyn aikaan, syrjäytymiseen sekä palkkoihin.

Analyysin perusteella alaikäisten koulupudokkaiden osuus putosi huomattavasti – yli kolmanneksella – eli 2,8 prosenttiyksiköllä. Pudokkaiden osuuden laskusta huolimatta reilu kymmenesosa keskeyttää edelleen opintonsa ennen 20 vuoden ikää. Vain osa henkilöistä, jotka pysyvät koulutuksen piirissä aikaisempaa kauemmin valmistuu, ja valmistuneiden osuus kasvaa 1,5 prosenttiyksiköä. Oppivelvollisuus vähentää nuorten koulutuksen, työn ja asepalveluksen ulkopuolella viettämää aikaa. Tämä voi johtaa parempiin lopputulemiin myös myöhemmin elämässä. Keskimäärin oppivelvollisuus ei vaikuta haitanneen nuorten mahdollisuuksia osallistua työelämään, sillä vain harva alaikäinen työllistyy päätoimisesti. Lain pysyviä vaikutuksia työmarkkinoihin ja koulutusrakenteeseen pitkällä aikavälillä on liian aikaista arvioida luotettavasti.

Viitteet

Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslain muuttamisesta (HE 173/2020). (2020). Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2020/173>

Oppivelvollisuuslaki 1214/2020. (2020). Laki oppivelvollisuuslain muuttamisesta. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>

Liite A: Aineistot ja luokitukset

Aineistot

Taulukko A1: Raportissa käytetyt tutkimusaineistot

Tiedot	Lähdeaineisto
Opintoja ja valmistumista koskevat tiedot	Opetushallituksen opetuksen ja koulutuksen valtakunnallisen <i>KOSKI</i> -tietovaranto. Korkeakoulujen valtakunnalliseen <i>VIRTA</i> -tietopalveluun pohjautuva Tilastokeskuksen <i>EDUC_VIRTA</i> -tutkimusaineisto.
Ikä ja sukupuoli	Digi- ja väestötietoviraston väestönmuutostiedot.
Tulot, päivärahat ja työskentely	Tulorekisterin tietoihin pohjautuva Tilastokeskuksen <i>TAX_INCOMES</i> - ja <i>TAX_BENEFITS</i> -tutkimusaineistot.
Tieto väestöön kuulumisesta ja syntymäkuukausi	Tilastokeskuksen <i>FOLK_VAEN</i> -tutkimusaineisto (väestön ennakkotiedot).
Taustamuuttajat	<i>FOLK PERUS</i> ja <i>FOLK lapsi-vanhemmat</i> .